

VESTLANDSMODELLEN

-SPISSET TOPPIDRETT PÅ VIDEREGÅENDE SKOLER I VESTLAND -

Vestland
fylkeskommune

Innhold

Bakgrunn:	2
Vestlandsmodellen for spisset toppidrett	3
Toppidrettslinjen	4
Spisset status – skole	4
Spisset status – Enkelt utøver	5
Skole med spisset toppidrett	6
Overordnede mål	6
Kvalitetskrav	7
Presisering av kvalitetskrav:	8
Punkt 1:	8
Punkt 2: Årsplaner	8
Punkt 3-4: Organisering, tilrettelegging og ansvar	8
Punkt 5-6: Trening- og utviklingskultur	9
Punkt 7: Anlegg	9
Punkt 8: Verdigrunnlag	9
Punkt 9: Helhetlig utvikling	10
Punkt 10: Karriereveiledning	10
Hva skiller spisset toppidrett i forhold til faget toppidrett?	11
Oppstart av spisset toppidrett	11
Utøver	12
Hvem er det spissede toppidrettstilbudet for?	12
Inntaksprosedyrer	12
Oppfølging fra OLTV	13

Bakgrunn:

I forbindelse med fylkessammenslåing mellom Hordaland og Sogn og Fjordane til Vestland fylke fra 2020, ønsket avdeling for opplæring og kompetanse i Vestland fylke se nærmere på hvilke tilbud det er til elever som ønsker å drive med toppidrett. Avdeling for opplæring og kompetanse ønsket også å se nærmere på hvordan det kan organiseres i den videregående skole innenfor det lovverk som gjelder, og innenfor de ressurser som er tilgjengelig.

Olympiatoppen Vest (OLTV) som har hatt ansvar for toppidrettslinjen på Tertnes vgs siden 2006, ble involvert i prosessen fra starten av. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe bestående av representant fra OLTV, representant fra skole med idrettsfag, representant fra skole med studiespesialiserende/toppidrettsfag og fylkeskommunen. Gruppen, kalt Toppidrettsgruppen, fikk i oppdrag fra fylkeskommunen å se på hvordan man best mulig kan organisere toppidrettstilbudet i den videregående skole i Vestland fylke.

Utgangspunktet til arbeidsgruppen var at en ønsker å beholde de toppidrettstilbud som eksisterte i tidligere Hordaland og Sogn og Fjordane. Toppidrettslinjen på Tertnes vgs og Åsane vgs (byggfag), Amalie Skram vgs (stup/svømming), Voss gymnas (vinteridretter), Sogndal vgs (fotball) og Hafstad vgs (volleyball) ble definert som skoler der det vil bli tilbudt spisset toppidrett.

Skoler som tilbyr spisset toppidrett må tilfredsstille de kriterier som norsk toppidrett anser for å være nødvendige for å utvikle unge utøvere mot internasjonalt toppidrettsnivå.

Toppidrettsgruppen utarbeidet kvalitetskrav for spisset toppidrett i Vestland fylkeskommune med utgangspunkt i de sentrale kvalitetskravene for skoler med toppidrettsfagssats, utviklet av Olympiatoppen sentralt (OLT) og Norges idrettsforbund (NIF), [se side 7](#) i dette dokumentet.

I oktober/november leverte arbeidsgruppen en innstilling til fylket. I fylkestinget den 15.12.2020 vedtok de følgende:

1. En klasse i utdanningsprogrammet studiespesialisering ved Tertnes vgs blir merket med «spisset toppidrettstilbud» og søking og inntak skjer i samsvar med sentral inntaksforskrift til videregående opplæring. Det «spissede toppidrettstilbudet» er ut over fastsatt timetall i utdanningsprogrammet.

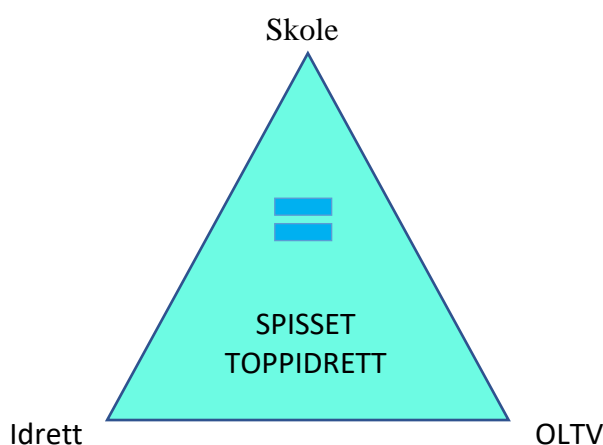
2. Olympiatoppen Vest får et tilskudd fra Vestland fylkeskommune som skal brukes til å følge opp talentfulle idrettsutøvere i hele fylket.
3. Utøvere som er beskrevet av punkt 2, får tilgang til «spisset idrettstilbud» i regi av Olympiatoppen Vest ved utøverne sin skole og eventuelt på samlinger i regi av Olympiatoppen Vest.

Vestlandsmodellen for spisset toppidrett

På bakgrunn av vedtaket i fylkestinget, har toppidrettsgruppen utarbeidet en «Vestlandsmodell». Her følger en beskrivelse av modellen.

I Vestland fylke er det en idrettsmodell for morgendagens topputøvere, «spisset toppidrett», i regi av den offentlige skolen. Vestlandsmodellen skal gi elever i den offentlige videregående skole best mulig tilrettelegging for å nå sine mål som fremtidige toppidrettsutøvere. Det skal samtidig legges til rette for at elevene skal få en best mulig skolehverdag som gir et godt grunnlag for fremtidig utdanning og yrke.

Skoletilbudene skal være organisert i en helhetlig modell sammen med klubb, team og/eller særkrets/særforbund. OLTV skal støtte og kvalitetssikre arbeidet.

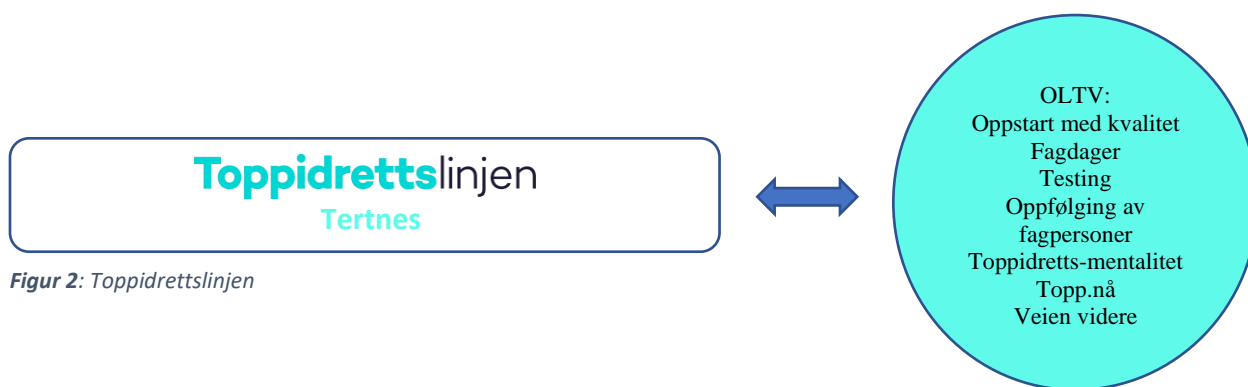
Figur 1: Spisset toppidrett

Det er lagt opp til 3 ulike modeller for spisset toppidrett i den videregående skole

1. Toppidrettslinjen
2. Spisset status – skole
3. Enkelt utøvere - Spisset utøver

Toppidrettslinjen

En helintegrert modell finner man på toppidrettslinjen på Tertnes vgs og Åsane bygg- og anleggsteknikk. Målet for toppidrettslinjen er å tilrettelegge for prestasjoner på internasjonalt nivå. Her har alle idretter mulighet til å søke seg inn. Sammen med idretten vurderer OLTV idrettslige prestasjoner på søkerne. På toppidrettslinjen har OLTV ansvar for all idrettsaktivitet, dvs. å engasjere og følge opp trenere, kvalitetssikre inntak, oppstart og veien videre, kvalitetssikre treningsopplegg, ha tilgjengelige fagpersoner innenfor kraft/styrke, motorikk og ferdighetsutvikling, utholdenhet/test, idrettsmedisin, ernæring, mental trening, coaching og idrettspsykologi. Samlet vil det si at OLTV har ansvar for kvalitetssikring av spisset toppidrett på skolen.

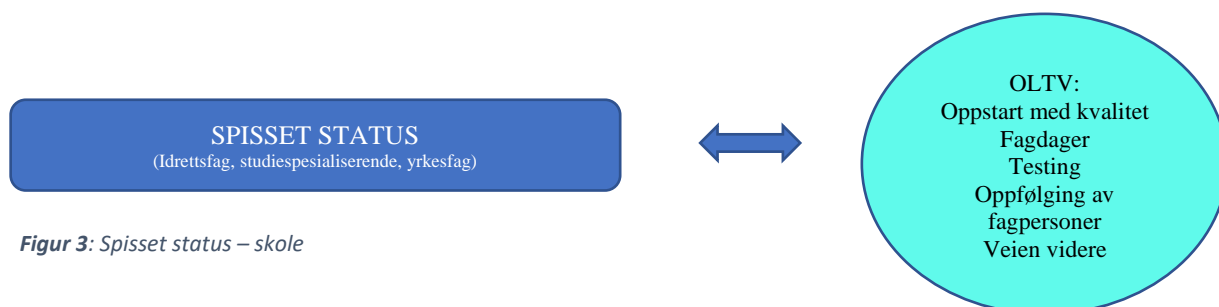

Figur 2: Toppidrettslinjen

Spisset status – skole

Spisset status inn mot enkelt idretter finnes på skolene Hafstad VGS, Sogndal VGS, Voss Gymnas VGS, Amalie Skram VGS, Firda VGS og Stend VGS. Disse tilbudene skal årlig kvalitetssikres i henhold til gjeldende kvalitetskriterier. Skolene følges opp av OLTV med treff minst to ganger per år. Elever som går spisset toppidrett følges opp av OLTV med inntak, oppstart og veien videre. Elevene kan få tilbud om testing, om fagpersoner etc. Trenere/faglærere ved skolene kan følges opp med samlinger, foredrag og webinarer. Hver skole skal ha en koordinator som er bindeleddet mellom skole, idrettene og OLTV.

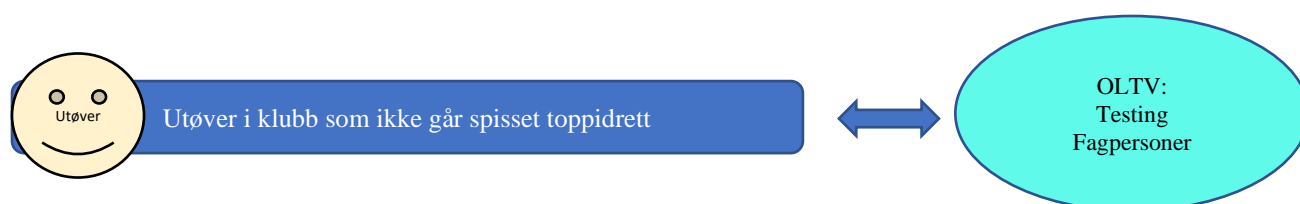
Andre skoler enn de som er nevnt over, kan få spisset toppidrett, dersom det er en gruppe elever som har et nivå som tilfredsstillende kravet til spisset toppidrett. Når skolen ser at de har et slikt miljø, og skolen ønsker å tilby elevene spisset toppidrett, må de ta kontakt med OLTV i starten av skoleåret. OLTV og skolen går sammen gjennom kvalitetskriteriene ([se side 7](#)), og ser at rammevilkårene for spisset idrett er på plass (koordinator etc), før skolen får starte opp et spisset toppidrettstilbud.

Figur 3: Spisset status – skole

Spisset status – Enkelt utøver

Utøvere som er på et høyt nivå, slik at OLT skal følge de opp, kan få et tilbud om oppfølging, selv om de ikke går på en videregående skole med spisset toppidrett. Da er det idrettsmiljøet fremfor skolen som initierer oppfølgingen. Det vil da være en dialog med klubb, krets og eventuelt forbund når det gjelder hva og hvordan oppfølgingen fra OLTV skal være.

Figur 4: Spisset status – Enkelt utøver

Skole med spisset toppidrett

I det følgende omtales prinsipper og kvalitetskrav, som Olympiatoppen mener skal ligge til grunn for ekstra offentlige tilskudd til drift av skoler med spesielt tilrettelagte skolegang for morgendagens topputøvere, spisset toppidrettstilbud. Disse prinsipper og kvalitetskrav skal være retningsgivende ved vurdering av skolars tilgang til ekstra bevilgninger og oppfordrer både idretten og offentlige myndigheter å benytte kriteriene aktivt i sine vurderinger.

Overordnede mål

Idrettens overordnede mål for videregående skoler som tar ansvar for deler av utviklingen av morgendagens topputøvere på vei mot toppidrettsnivå er:

- Skolen skal bidra til å utvikle selvstendige mennesker som har sterkt eierforhold til egen karriere og i samråd med andre er i stand til å ta ansvar for sin egen utvikling.
- Skolene skal sette den enkeltes og lagets utvikling i langsiktig perspektiv gjennom å skape gode treningsarenaer for **utvikling av utøvernes forutsetninger** for senere å drive med idrett på høyt nivå.
- Skolene skal i samråd med utøvernes klubb/krets/forbund legge det idrettslige tilbudet til rette på en slik måte at det stimulerer til optimal utvikling og til at lysten for videre satsing er minst like høy ved avslutning av videregående skolegang som ved starten.
- Skolene har hovedansvar for at elever i utdanningsløp tilrettelagt for utvikling i idrett, gjennomfører en skolegang som gir et tilstrekkelig grunnlag for høyere utdanning og/eller framtidig yrkesvalg.

Kvalitetskrav

Kvalitetskravene omfatter private og offentlige skoler som har ambisjoner om å bidra til utvikling av elever som kvalifiserer til betegnelsen morgendagens topputøver.

Med kvalitetskrav menes visse minimums utviklingsstandarder som videregående skoler må tilfredsstillere dersom de:

- a) Søker staten om særskilt tilskudd til toppidrett (private skoler)
- b) Søker fylkeskommuner om ekstra tilskudd til særskilte, «spissede» ordninger for å kombinere videregående skoler med idrettslig utvikling mot nasjonalt nivå (offentlige skoler).
- c) Markedsfører sine tilbud som spesielt toppidrettsrettede.

Olympiatoppen mener at disse 10 kvalitetskravene må ligge til grunn, for at en skole skal kunne ha spisset toppidrettstilbud.

1. Toppidrettstilbudene skal i prinsippet være åpne for kvalifiserte søkere fra hele fylket og den enkelte skole, sammen med OLTV, skal kvalitetssikre inntak.
2. Skolen skal ha fullstendige årsplaner for den idrettslige aktiviteten.
3. Lærerstaben skal ha innsikt i og forståelse for totalbelastningen idrett/skole
4. Trenerne ved skolen skal ha høy kompetanse på **utvikling** av idrettstalenter, sikre kontinuerlig utvikling, ha tydelig ansvar og gis mulighet til å praktisere trenergjerningen.
5. Trenerne skal i samarbeid med skolens ledelse legge vekt på å skape et stimulerende miljø der elevene opplever en treningshverdag med **fokus på utvikling og mestring**.
6. Skolen har ansvar for at elevene får tett oppfølging fra trener(e) og for at det er et godt samarbeid med elevenes øvrige idrettsmiljø.
7. Det skal finnes gode anlegg og treningsmuligheter, korte avstander og god transport.
8. Skolen skal praktisere toppidrettens verdigrunnlag
9. Skolen skal legge til rette for helhetlig utvikling av unge idrettstalenter
10. Skolen har ansvar for at elevene får karriereveiledning

Presisering av kvalitetskrav:

Under følger en presisering av kvalitetskravene som Olympiatoppen mener må ligge til grunn for at en skole skal kunne ha spisset toppidrett.

Punkt 1:

I den offentlige skole gjelder det at toppidrettstilbudet er åpen for søkere fra hele fylket. Alle søkere i fylket får nærskolepoeng til skoler med spisset toppidrett.

Punkt 2: Årsplaner

Skolen/idretten skal ha årsplaner for aktuelle idrettslige utviklingstiltak for hvert årstrinn i alle idrettene skolen tilbyr. Årsplanene skal så langt som mulig ta utgangspunkt i aktuell særidretts utviklingstrapper og vise god balanse mellom idrettslig og skolemessig belastning. Der det ikke finnes utviklingstrapper, skal årsplanene ha annen idrettsfaglig begrunnelse. Med utgangspunkt i årsplanene skal en så langt det er hensiktsmessig for elevenes utvikling, utarbeide individuelt tilpassede utviklingsplaner og treningsopplegg. OLTV eller eventuelt koordinatorene skal kvalitetssikre årsplaner. Alle idrettslige utviklingsplaner skal samordnes med elevenes øvrige idrettsmiljø der skolene/trenerne har delansvar for elevenes idrettslige utvikling. Skolene skal dokumentere samarbeidsavtaler med aktuelle idretter i slike tilfeller.

Punkt 3-4: Organisering, tilrettelegging og ansvar

Skolene som tilbyr spisset toppidrett skal ha egne lærer-/trenerstab med forståelse for og innsikt i den totalbelastning som satsning mot en framtidig toppidrettskarriere medfører. Lærerstaben for elever på spisset toppidrettstilbud skal være interessert i toppidrettslig utvikling, være innstilt på nødvendig fleksibilitet i opplæringen og sørge for en optimal fordeling mellom idrettslig belastning og skolebelastning. Tema knyttet til dette skal belyses jevnlig på skolens planleggingsdager. Skolen skal kunne dokumentere hvordan lærere involveres i tilrettelegging av elevens helhetssituasjon. Dette skal blant annet inkludere retningslinjer for oppfølging av elever ved reiser i forbindelse med treningssamlinger og konkurranser, m.m.

Skolene skal ha egne lærer-/trenerstab, der den enkelte faglærer/trener skal ha spisskompetanse innenfor spesialidrettene, hvor skolen tilbyr spisset toppidrett. Skolen forplikter seg til å sende faglærere/ trenerne på nødvendige samlinger og kompetansehevede tiltak.

Skolen og idretten er sammen ansvarlig for en helhetlig oppfølging av elevene på arenaene utdanning og idrett. Her er de ansvarlig for både fysiske, psykiske og sosiale forhold.

Punkt 5-6: Trening- og utviklingskultur

Skolens faglærere/trenere skal skape et toppidrettsmiljø i den spesialidretten hvor skolen tilbyr spisset toppidrett. Dette gjøres gjennom å sørge for en helhetlig oppfølging av den enkelte elev. De må tilby elevene det treningsopplegget i spesialidretten som er nødvendig for å nå et fremtidig høyt internasjonalt nivå. Faglærerne/trenerne skal levere inn treningsplan til OLTV, to ganger i året, for å sikre en helhetlig oppfølging. En treningsplan inneholder blant annet idretten/utøverens målsetting, prioriterte fokusområder/utviklingsmål og behov av fagkompetanse fra OLTV.

Alle elever skal få individuell oppfølging, og treningen skal tilpasses hver enkelt elev. Elevene skal sikres en treningsmengde og treningskvalitet som er i samsvar med hensiktsmessig trening for morgendagens toppidrettsutøvere. Faglærerne/trenerne skal følge opp elevene med grunnlag i Olympiatoppens tre kjerneområder:

1. daglig treningskvalitet
2. relasjoner i prestasjonsteamene
3. konkurransegjennomføring

Punkt 7: Anlegg

Skolen må kunne tilby gode anleggs- og treningsmuligheter for de aktuelle spesialidrettene, hvor skolen tilbyr spisset toppidrett. Der det er nødvendig må fylkeskommunen/ skolen sørge for transport mellom treningsanlegg og skole.

Punkt 8: Verdigrunnlag

Alt som gjøres på skolen skal bære preg av toppidrettens verdigrunnlag:

- Glede gjennom mestring
- Fellesskap gjennom utvikling sammen
- Helse gjennom et helhetlig liv
- Ærlighet gjennom synbare holdninger

Faglærerne/trenerne skal ha verdiene med seg i treningsplaner, og ha fokus på det i den daglige treningen. Faglærerne/trenerne og utøverne skal ha fokus på toppidrettens verdigrunnlag ved fagdager etc.

Punkt 9: Helhetlig utvikling

Skolen skal legge til rette for helhetlig utvikling av morgendagens utøvere. Hver skole skal ha en egen koordinator. Koordinatoren skal ha god oversikt over treningsplaner, god kommunikasjon med faglærer/trener og klubbtrener, ha god kontakt med kontaktlærer og faglærere i andre fag, slik at skolehverdagen for eleven blir tilrettelagt på en god måte.

Målet med spisset toppidrett er å skape gode forutsetninger for idrettslig utvikling og gode forutsetninger for å gjennomføre videregående skole. Hvis elev/utøver viser tegn på at han/hun henger etter i skolefag, eller har for stort fravær, skal faglærer/trener informeres og eventuelt gjøre tiltak.

Punkt 10: Karriereveiledning

Gjennom skoleårene skal elevene bli gitt karriereveiledning. Det vil si veiledning gjennom skoleårene med tanke på fagkombinasjoner på de ulike trinn, veiledning med hensyn til 3 eller 4 årig løp. Det vil også gis veiledning i forhold idrettslige valg. Overgangen fra videregående skole til høyere utdanning eller arbeidsliv, er en fase der frafallet i toppidretten er stor. Mange utøvere står i et dilemma om de skal satse for fullt videre på idretten, eller satse på studier. Her er det viktig at elevene får god informasjon om hvilke muligheter som finnes, og ikke minst at tålmodighet er viktig i en idrettsutøvers utvikling.

Hva skiller spisset toppidrett i forhold til faget toppidrett?

1. Større trenertetthet – flere trenere. Dette gir en mer økt og mer helhetlig oppfølging av utøverne, og man har en større påvirkningsmulighet.
2. Kvalitetskrav til faglærere/trenere og lærere (ansvarlig for opplæringen).
Faglærere/trenere på spisset toppidrett får mulighet til kompetansehevende tiltak gjennom ulike seminarer, kurs etc i regi av særforbund, OLTV, OLT etc.
3. Tettere samarbeid med idrettsmiljøene, både nasjonalt, regionalt og lokalt. Ved utarbeidelse av årsplaner, periodeplaner og treningsopplegg legges det stor vekt på samarbeid mellom skole, klubb, krets, region eller landslag.
4. En mer helhetlig oppfølging av utøverne gjennom utøver- og coachingsamtaler, samt mulig oppfølging fra fagpersoner innen styrke, utholdenhet/test, motorikk og ferdighetsutvikling, idrettsmedisin, fysioterapi, ernæring og mental trening.

Oppstart av spisset toppidrett

Når et idrettsmiljø med tilhørende videregående skole søker om å få ha spisset toppidrettstilbud, skal en nedsatt gruppe med representanter fra fylket og OLTV, vurdere søknaden i henhold til de kvalitetskrav ([se s.7](#)) som ligger til grunn for spisset toppidrett, og eventuelt godkjenne tilbudet. Skoler med spisset toppidrett må gjennomføre to årlige oppfølgingsmøter med OLTV. Skoler som blir valgt til å tilby spisset toppidrett blir innstilt på en prøveperiode på 1 år og deretter kontinuerlig vurdert i forhold til gjeldende kvalitetskrav. Skoler med spisset toppidrett som ikke tilfredsstiller kravene, skal få tydelig beskjed om dette fra Olympiatoppen og bli gitt en prøveperiode på 1 år for å forbedre situasjonen. Et bortfall av spisset toppidrettsstatus vil bli gitt i 1. termin i skoleåret før endring av status.

Utøver

Hvem er det spissede toppidrettstilbudet for?

- De utøvere som på varierende alders- og prestasjonsnivåer driver omfattende kvalitetsutvikling gjennom en langsiktig progresjonsplan som normalt kan føre fram til internasjonalt toppidrettsnivå.

Inntaksprosedyrer

- Søknad om plass på toppidrettslinjen og spisset toppidrett, skjer via inntakskontoret sine nettsider, vigo.no, med frist 1. mars, hvert år. Du må hake av under tilleggsopplysninger i søknaden i Vigo at du søker spisset toppidrettstilbud gjennom OLTV.
- Samtidig skal dette [skjemaet](#) som dere finner på www.toppidrettslinjen.no fylles ut for hver skole som har spisset toppidrett. Skjema sendes automatisk til OLTV.
- For å komme i betraktning om opptak, må du søke på spisset toppidrett på gjeldende skole som første valg.
- Når OLTV får inn listen over søkere fra fylket, lager hver særkrets/særiddretts trener en innstilling med en prioritert liste over søkere fra sin idrett.
- Etter at OLTV, i samarbeid med idrettene, har vurdert søknaden din, får du melding fra OLTV om du er kvalifisert eller ikke kvalifisert, til å ta del i det spissede toppidrettstilbudet. OLTV gir deg melding før 01.05, enten du er kvalifisert eller ikke.
- Dersom du får melding om at du ikke er kvalifisert til å delta i toppidrettstilbudet, vil du få mulighet til å omprioritere søknaden din i Vigo, da det kan hende at du ikke lengre ønsker å søke til skolen du hadde på første valg.
- NB! Dersom du er kvalifisert, er ikke meldingen fra OLTV en melding om skoleplass, men en melding om at du får delta som toppidrettsutøver dersom du konkurrerer deg inn på skolen du har søkt til. Du får altså ikke reservert plass, og konkurrerer om skoleplass på grunnlag av karakterene dine. Melding om skoleplass vil du få fra fylkeskommunen når inntaket er klart i starten av juli måned.
- Ved inntak til vg1 idrettsfag åpner inntaksforskriften for at inntil 50 % av søkerne som har vg1 idrettsfag som sitt første ønske, kan tas inn på grunnlag av dokumenterte ferdigheter (idrettslige kriterier) i tillegg til karakterpoeng og eventuelle nærscolepoeng. Søknad om å få tilleggspoeng på bakgrunn av idrettslige ferdigheter sender du til skolen, sammen med dokumentasjon.

Oppfølging fra OLTV

OLTV har et overordnet ansvar for å kvalitetssikre idrettsdelen av det spissede toppidrettstilbudet. Dette gjøres blant annet ved å:

- Engasjere kvalifiserte trenere, etablere møteplasser for å lære på tvers av idrettene, og gjennomføre kompetansehevende tiltak for kontinuerlig utvikling.
- Ha fagpersoner innenfor kraft/styrke, utholdenhet/test, ferdighetsutvikling/motorikk, mentaltrening, idrettspsykologi, idrettsmedisin og idrettsernæring tilgjengelig for trenere/elever.
- Testfasiliteter for å sikre daglig treningskvalitet.
- Sammen med særidrettene prioritere og innstille utøvere til en plass i spisset toppidrettsklasse.
- Forberede elever på hva som venter de, i forkant av skolestart, følge opp elever gjennom skoleløpet, og karriereveilede elever ved avslutning av skolen.
- Gjennomføre årlige evalueringsmøter med skoler som har spisset toppidrettstilbud. Dette gjøres to ganger i året (før skolestart og etter jul).